د پوهنې وزارت

د تعليمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او د ساينس د مرکز معينيت

د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف لوی رياست

مدني زده کړې

اووم ټولګی

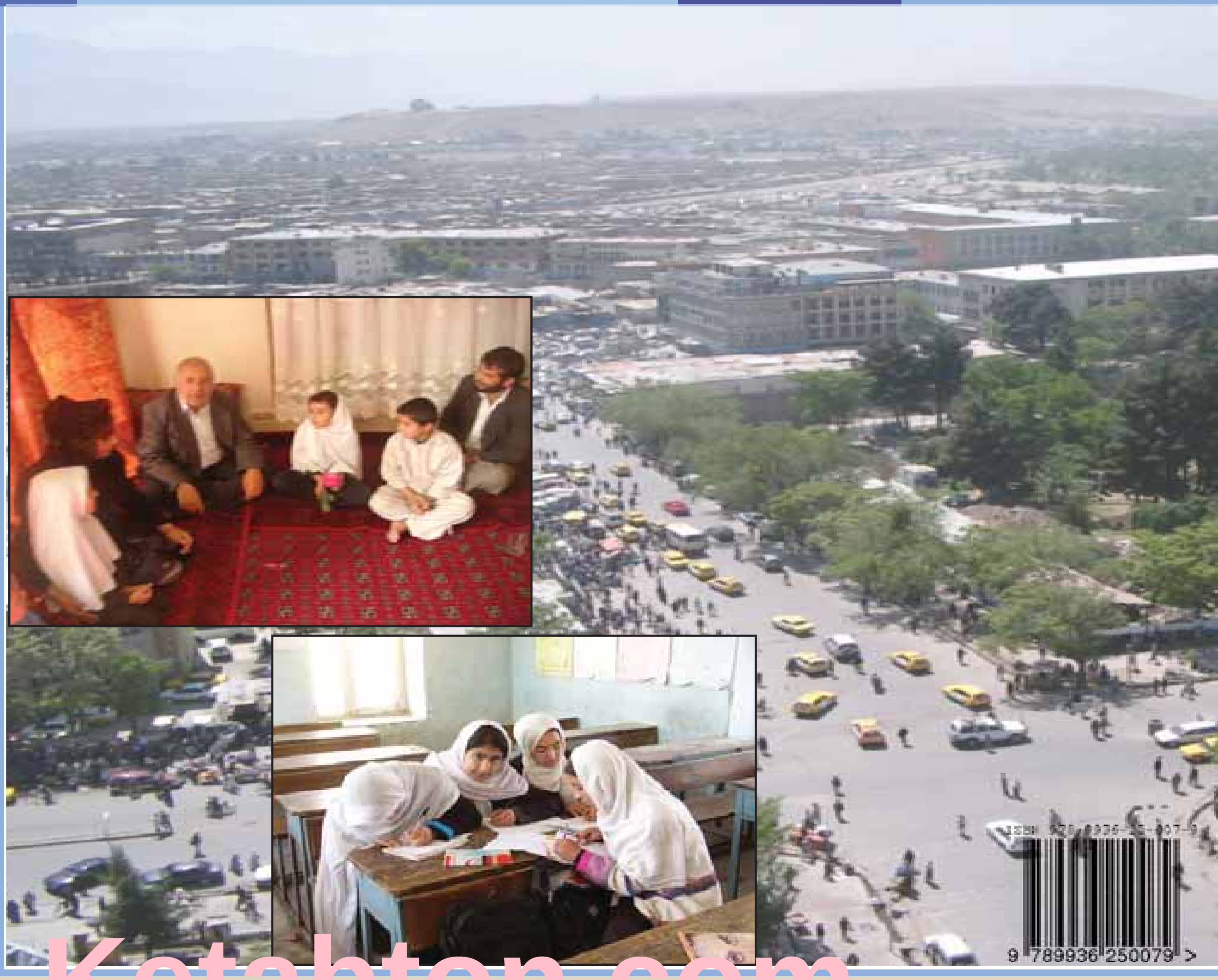

ISBN 978-9936-25-007-9
9 789936 250079 >

Ketabton.com

۱۳۹۰ هـ. ش

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس د مرکز معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی ریاست

مدني زده کړې

اووم ټولگی

۱۳۹۰

هـ . ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

مؤلفان:

- مؤلف محمد انور مشفق د تعلیمی نصاب د پراختیا د لوی ریاست علمي غړی.
پوهندوی عبدالحق د کابل پوهنتون استاد.
سرمؤلف میر عبیدالله فاضل د تعلیمی نصاب د پراختیا د لوی ریاست علمي غړی.

ژباړونکی:

محمد افضل حضرتي

مسلکي اډیټور:
- محمد عزیز بختیاري

د ژبې اډیټور:
– حضرت گل ارچیوال

دیني، سیاسي او فرهنګي کمیټه:
- مولوي عبدالصبور عربي
- دکتور محمد یوسف نیازی
- حبیب الله راحل د پوهنې وزارت سلاکار د تعلیمي نصاب د پراختیا په ریاست کې.

د څارنې کمیټه:

_ دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین.

_ دکتور شېرعلي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول.

_ د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس.

طرح او ډیزاین:

رحمت الله غفاري

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستـــان دی — دا عزت د هـــر افـــغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمـــــان دی
دا وطن د ټولو کـور دی — د بـــــلوڅـــو د ازبکــــو
د پښتـــون او هزاره وو — د تـــــرکمنـــو د تاجکــو
ورسره عرب، گوجـر دي — پـــامیـریان، نورستانیـــان
براهوي دي، قزلباش دي — هـــم ایمــاق، هم پشه یان
دا هیـواد به تل ځلیږي — لـــکـه لمـر پر شنه اسمان
په سینـه کې د اسیـا به — لـــکـــه زړه وي جـاویدان
نوم د حق مو دی رهبـــر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزير پيغام

ګرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د معاصر علمي پرمختګ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کېږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زياتې شوې دي. د زده کړې په بهير کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه ګرځېدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې خپل مسؤوليت په ريښتوني توګه سرته رسوي.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، دوطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې د دې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو مؤسسو او نورو دوستو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرلیکونه

لومړی څپرکی: زموږ اړتیاوې

د څپرکي موخې

موږ کومې اړتیاوې لرو؟(۱) ۳

موږ کومې اړتیاوې لرو؟(۲) ۵

دویم څپرکی: کورنۍ

د څپرکي موخې

ولې موږ کورنۍ ته اړتیا لرو؟ ۱۲

څنګه کولای شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو؟(۱) ٤

څنګه کولای شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو(۲) ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم څپرکی: ټولنیزې ډلې
د څپرکي موخې

ډله څه شی ده؟ ۲٤

د یوه کس او ډلې متقابل اغېز ۲۸

څلورم څپرکی: په افغانستان کې د ژوند ډولونه
د څپرکي موخې

کوچیان څرنګه ژوند کوي؟ ۳٦

د کلیو خلک څرنګه ژوند کوي ؟ ٤۰

په افغانستان کې ښاري ژوند ٤٤

لومړی څپرکی

زموږ اړتیاوې

په دې څپرکي کې دا لاندې لوستونه لولئ.

- موږ کومې اړتیاوې لرو؟ (۱)
- موږ کومې اړتیاوې لرو؟ (۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښپړکي موخې

هيله ده چې زده کوونکي د دې ښپړکي تر لوستلو وروسته په لاندې موخو برلاسي شي.

- د انسانانو غوره مادي اړتياوې درک کړي؛
- د مادي اړتياوو د لاس ته راوړلو سرچينې او د هغوي د ساتنې ضرورت وپيژني؛
- غوره غير مادي اړتياوې و پېژني؛
- د خداى(ج) او دخلکو تر منځ اړيکې وپېژني؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ کومې اړتیاوې لرو؟ (۱)

خبرې پرې وکړئ!

زموږ په هېواد کې ډېر غرونه، ځنګلونه، سیندونه او معدنونه شته. پدې هکله خبرې وکړئ چې دا طبیعي سرچینې زموږ لپاره څه ګټې لري او کومې اړتیاوې مو پوره کوي.

انسان یوازې موجود دی. زموږ اړتیاوې مختلف ډولونه لري، د دې اړتیاووله ډلې څخه یوه برخه مادي اړتیاوې دي. خدای ﷻ موږ ته د دې اړتیاوو د پوره کولو لپاره خاصې سرچینې په واک کې راکړي دي لکه غر، سیند، ځنګل، لمر او کان (معدن). موږ دې سر چینو ته چې په طبیعي چاپېریال کې شته، اړتیا لرو څکه د دې لپاره چې ژوندي پاتې شو؛ اوبو، هوا ، رڼا، خوړو، پوښاک او استوګنځي ته اړتیا لرو او د دې اړتیاوو د پوره کولو په اړه د نورو سره تړلی یو. هغو توکو ته چې اړتیا لرو کله په زیاته پیمانه په طبیعت کې موندل کېږي. لکه هوا، رڼا او کله بیا په لږه پیمانه موندل کېږي لکه: خواړه، کالي او استوګنځي چې د هغو د موندلو لپاره باید کار اوهڅه وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غور پرې وکړئ!

څرنګه مو چې ووېل خدای (ج) موږ ته د خپلو اړتیاوو د پوره کولو لپاره ډېرې طبیعي سر چینې را په برخه کړې دي. ستاسې په نظر: آیا دا سر چینې نه ختمېدونکې او تل پاتې دي؟ د دې سر چېنو دله منځه تللو په پایله کې به له کومو ستونزو سره مخامخ شو؟ ټولنه د دې سر چینو د ساتنې لپاره کوم کارونه باید سر ته ورسوي؟ د طبیعت د ساتنې لپاره ستاسې دنده څه شی ده؟

موږ د خپلو مادي اړتیاوو د پوره کولو لپاره ، طبیعت ته اړتیا لرو. د غره له تیږو څخه په کار اخیستلو خپل ځان ته کور جوړوو، له معدنونو څخه د هر ډول فلزاتو په را ایستلو سره د اړتیا وړ لوښي او وسایل جوړ وو؛ له وښو او ځناورو څخه د اړتیاوړ پو ښاك او خواړه تهیه کوو. مګر دا سر چینې همیشنی او تل پاتې نه دي د بېلګې په ډول د اوبو کموالی د هغو ستونزو له ډلې څخه دی چې نن ورځ د نړۍ ټول خلك ورسره مخامخ دي. د ځنګلونو له منځه تلل یوه له هغو ستونزو څخه ګڼل کېږي چې د سیلابونو د بهیر زیاتوالي ، طبیعت او انسانانو ته د ډول ډول زیانو نو سبب ګرځي. موږ ټول دا دنده لرو چې د طبیعت په ساتنه کې هڅه وکړو. ځکه موږ انسانان د خدای (ج) او د هغه طبیعت په وړاندې چې زموږ په اختیار کې یې را کړېدی، ذمه واري لرو. له همدې کبله موږ باید هڅه وکړو چې طبیعت د خدای ﷻ د امانت په توګه و ساتو او د اوسنیو اړتیاوو د پوره کولو په ترڅ کې باید د راتلونکو په فکر کې هم واوسو ځکه هغوی هم دې طبیعت ته اړتیا لري.

دلوست تکرار:

- انسان یوازې موجود دی.
- د انسان د غوره اړتیاوو له ډلې څخه یو هم د هغه مادي اړتیاوې دي.
- ځینې مادي اړتیاوې مو په طبیعت کې په ډېره پیمانه پیدا کېږي لکه هوا او رڼا.
- ځینې مادي اړتیاوې لکه: خواړه، کالي او استوګنځي. باید د کار او فعالیت پواسطه له طبیعت څخه لاس ته راوړو
- موږ خپلې مادي اړتیاوې له طبیعت څخه پوره کوو.
- موږ باید د طبیعت او دهغه د سرچینو څخه ساتنه وکړو.

پوښتنې

۱. د انسان غوره مادي اړتیاوې کومې دي؟
۲. آیا طبیعت زموږ مادي اړتیاوې پوره کوي او که غیر مادي اړتیاوې؟ څرګندیې کړئ!
۳. زموږ دنده د طبیعت په وړاندې څه شی ده؟

فعالیت

د کورنۍ له یوه غړي څخه پوښتنه وکړئ چې د ډوډۍ د تیارولو لپاره د کومو چارو سرته رسولو ته اړتیا لرو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ کومې اړتیاوې لرو؟(۲)

فکر وکړئ او ځواب ورکړئ!

تاسې د یو تنکي ځوان په توګه چې د ژوندانه د پیل په لومړي پړاو کې یاستئ هر ومرو مو د خپلې را تلونکې په هکله هم فکر کړیدی نو:

۱- کومې موخې مود خپلې راتلو نکې لپاره په نظر کې نیولې دي ؟ نوم یې واخلئ!

۲ - آیا ستاسې ټولې موخې د مادي اړتیا وو د پوره کولو لپاره دي او یا نورې اړتیاوې هم لرئ؟ که یې لرئ، نوم یې واخلئ!

۳- تاسې خپلو موخوته درسیدو لپاره څه شي ته اړتیا لرئ؟

مونږ پر مادي اړتیاوو بر سیره غیر مادي اړتیاوې هم لرو. غیر مادي اړتیاوې هم مختلف ډولونه لري چې مهم ډولونه یې عبارت دي له :

الف: پېژندنه پوهاوی.

مونږ د یو انسان په توګه د پېژندنې پوهې ته اړتیا لرو. د څه شي پېژندنه؟

هغه مهم شیان چې مونږ د هغو پېژندنې ته اړتیا لرو په لاندې ډول دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱-ځان پېژندنه

موږ باید خپل ځان و پېژنو چې څوک یو؟ کومې پیاوړتیاوې او کومې نیمګړتیاوې لرو؟

موږ باید خپل قوت او کمزوري و پېژنو چې و کولای شو خپلو اخلاقو او کړو وړو ته سمون ورکړو.

۲- د ژوندد نړۍ پېژندنه:

د نړۍ او د هغې چاپېریال پېژندنې ته چې ژوندېکې کوو، اړتیا لرو. د دې پېژندګلوۍ په رڼا کې کولای شو د خپل ژوند شرایط څرنګه چې وغواړو، جوړ کړو او بدلون ورکړو. دا چاپېریال له طبیعي چاپېریال او ټولنیز چاپېریال څخه عبارت دی.

۳- د نړۍ او انسان د پیدا کوونکي الله (ج) پېژندنه.

انسان دیو آګاه او پوه موجود په توګه د خپل ځان او چاپېریال په پېژندنه بسنه نه کوي؛ بلکې هڅه کوي چې خپل پیدا کوونکی (خالق) او پالونکی هم و پېژني.

خبرې پرې و کړئ:

لاندې پوښتنې په څېر سره ولولئ او د هغوی په باره کې یو بل سره خبرې و کړئ.

۱-آیا تر اوسه یواځې پاتې شوي یاستئ؟

۲-په دې شیبو کې موڅه احساس درلود؟

۳-څه فکر کوئ چې کومې اړتیاوې تا سوته د دې احساس د پیدا کیدو لامل وګرځیدې؟

ب: د اړیکو درلودل:

د انسان د غیر مادي اړتیاوو د ډولونو څخه یو ډول یې هم د اړیکو درلود لوته اړتیاده. انسان نشي کولای په یوازې ډول خپل ژوند ته دوام ورکړي. هغه اړیکې چې انسان ورته اړتیا لري کله د خدای (ج) سره دي او کله هم د نورو انسانانو سره.

۲- د خدای ﷻ سره اړیکې.

موږ د ژوند په هره شېبه کې دېته اړتیا لرو چې د لوی خدای ﷻ سره اړیکې و لرو. د لوی خدای (ج) سره زموږ اړیکه د لمونځ، دعا او عبادت له طریقه نیول کېږي د لوی څښتن تعالی سره راز او نیاز موږ د یوازېتوب ، پرېشانۍ او نا امیدی له احساس څخه ژغوري او موږ ته هو سائي را بخښي؛ کله چې د ستونزې سره مخامخ شو او احساس وکړو چې هېڅ یو انسان نشي کولای له موږ سره مرسته وکړي. نو موږ ته دا درک پیدا کېږئ چې یوازې لوی خدای ﷻ دی چې مرسته را سره کوي او ستونزې مو له منځه وړي. هغه څوک چې په خدای (ج) ایمان لري او هر کار د ده په یاد او نوم پیل کوي، باور لري چې خدای ﷻ په ټولو شېبوکې د دوی ساتونکی او مرستندوی دی.

۲- د نورو انسانانو سره اړیکې.

انسانان ټولنیز موجودات دي او یو دبل سره د اړیکو د درلودلو اړتیا لري. موږ له یوې خوا د مادي اړتیاوو د پوره کولو لپاره د نورو همفکرۍ او مرستې ته اړتیا لرو او له بلې خوا د خپلو عاطفي اړتیاوو د پوره کولو لپاره د نورو سره مینه او محبت کوو. انسانان یو له بله سره ډېرې اړیکې لري او هر څوک په ټولنه کې یو کار سرته رسوي چې پدې توګه یو له بل سره مرسته او همکاري کوي، چې وکولای شي خپلې اړتیاوې پوره کړي.

نو دې نتیجې ته رسیږو چې نشو کولای یوازې او لیرې له ټولو انسانانو څخه ژوند وکړو.

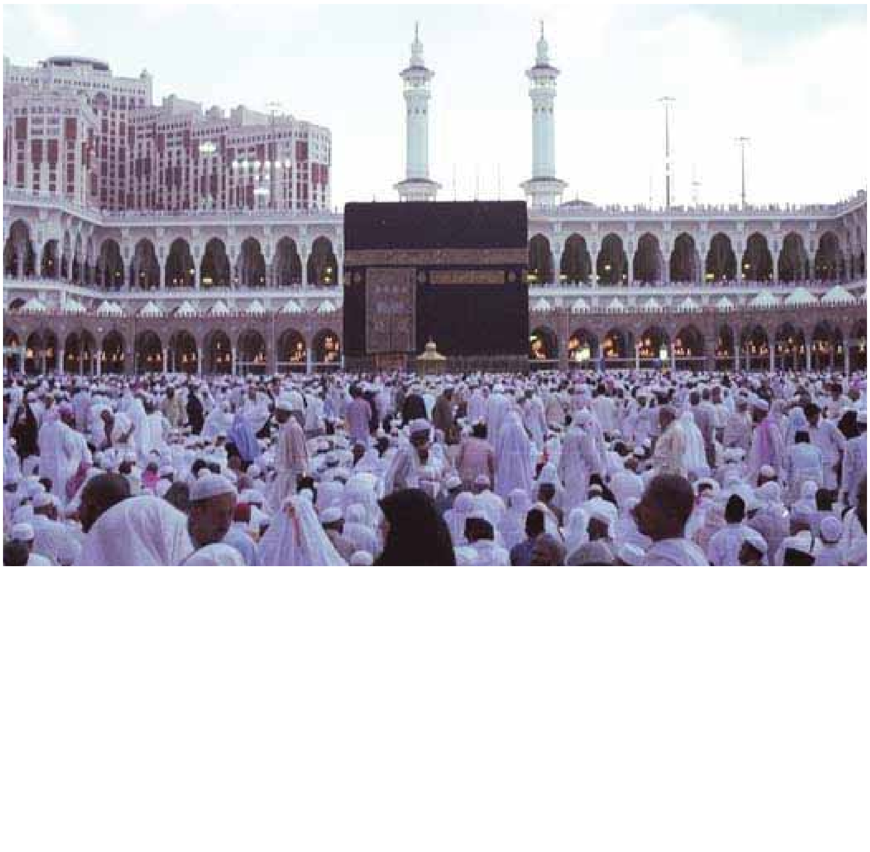

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوست تکرار

موږ له مادي اړتیاوو نه پرته نورې اړتیاوې هم لرو.

• د انسان د غیر مادي اړتیاوو یو ډول یې د پېژندګلوۍ اړتیاده : ځان پېژندنه د طبیعي او ټولنیز چاپېریال پېژندنه او د خدای (ج) پېژندنه چې د موجوداتو خالق او پیدا کوونکی دی.

• اړیکوته اړتیا هم د غیر مادي اړتیاوو یو ډول دی. موږ اړتیا لرو چې د خلکو سره اړیکې و لرو ترڅو زموږ مادي او عاطفي اړتیاوې پوره شي. همدارنګه اړتیا لرو چې د خدای (ج) سره هم اړیکې ولرو ترڅو له هغه څخه په ټولو کارونو کې مرسته وغواړو.

پوښتنې

١ دغیر مادي اړتیاوو څخه د یو څو نومونه واخلئ!

٢-ولې د نورو سره د اړیکو لپاره اړتیا لرو؟

٣-آیا انسان کولای شي چې په یوازې ډول خپلې ټولې اړتیاوې پوره کړي؟

٤-ولې انسان دې ته اړدی چې د خدای ﷻ سره اړیکې ولري؟

فعالیت

خدایﷻ په قرآن کریم کې فرمایلي دي :(یَا أَیُّهَا النَّاسُ أَنتُمُ الْفُقَرَاء إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِیدُ

د ښوونکي صاحب یا د جومات د ملا امام صاحب په مرسته دا لاندې فعالیت سرته ورسوئ!

١.د آیت شریف معنا ولیکئ!

٢ .دا آیت شریف د مادي او غیر مادي اړتیاوو سره څه تړاو لري؟ پایله یې په خپلو کتابچو کې یاد داشت کړئ او په ټولګي کې یې ولولئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لومړي څپرکي لنډیز

- انسان یواړ موجود دی. خدای تعالی طبیعت انسانانوته د اړتیاوو د پوره کولو لپاره په اختیار کې ورکړی دی.
- زموږ دنده ده چې د طبیعت په ساتنه کې هڅه وکړو.
- د اړتیاوو بله برخه مو غیر مادي اړتیاوې دي، ځان پېژندنه، د نړۍ پېژندنه او د خدای ج پېژندنه، د الله ج او له ټولو انسانانو سره اړیکې د انسان له غوره غیر مادي اړتیاوو څخه شمېرل کېږي.

دویم څپرکی

کورنۍ

پدې څپرکي کې لاندې لوستونه لولئ:

- ولې موږ کورنۍ ته اړتیا لرو؟
- څنګه کولی شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو؟ (۱)
- څنګه کولی شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو؟ (۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښېرکي موخې

له زده کوونکو څخه هیله کېږي چې د دې ښپرکي ترلوستلو وروسته په لاندې موخو باندې بر لاسي پیدا کړي.

- په ژوندکې د کورنۍ اهمیت درک کړي؛
- هغو چارو ته چې کورنۍ یې موږ ته سرته رسوي، پاملرنه وکړي؛
- د یوې بریالۍ کورنۍ له ځانګړتیاو سره أشنا شي؛
- وکولای شي د کورنۍ په بریاوو کې مرسته وکړي؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې مور کورنۍ ته اړتیا لرو؟

خبرې پرې وکړئ!

د لاندنیو پوښتنویه باره کې خبرې وکړئ!

- که چیرې کورنۍ نه وای، موږ به څنګه ژوند کاوه؟
- ستاسې په کورنۍ کې کوم کسان ژوند کوي؟

څرنګه چې په مخکنیو درسونو کې مو ولوستل، انسان یو اړ موجود دی. د بشر یوه له غوره اړتیا و څخه داده چې هغه نه شي کولای له نورو پرته ژوند وکړي. انسان د زیږد له پیله کورنۍ ته اړتیا لري څکه نشي کولای د کورنۍ له خارنې پرته ژوندی پاتې شي. کله چې لوی هم شي پلار او مور خواړه، کالي، استوګنځی او دهغه امنیت تامینوي ترڅو ښونځي ته لاړ شي او درس ولولي. مشرانې خویندې او وروڼه او د کورنۍ ټول مشران غړي هر یود ده سره په لوستونو او شخصي چارو کې مرسته کوي.

غور پرې وکړئ!

څرنګه چې وویل شول کورنۍ له خپلو ماشومانو څخه د زیږد له پیله څارنه کوي او د خپلو غړو لپاره خواړه، کالي، استوګنځی تیاروي؛ ستاسې په آند:

۱. آیا دا څارنه یوازې د ماشوم توب دوران پورې اړه لري؟

۲. کورنۍ د خپلو غړو لپاره نور کوم کارونه سرته رسوي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې انسان نړۍ ته سترګې پرانېزي، خبرې کول، ګرځېدل، ادب او خلکو سره د ژوند کولو په طریقه نه پوهېږي. ورو ورو چې لویېږي، له خپل مور او پلار او د کورنۍ له ټولو نورو غړو څخه خبرې کول چې د ژوند د لومړنیو ګامونو څخه شمېرل کېږي، زده کوي او د نورو سره د چلند آداب زده کوي، پدې معنا چې نوموړی د ټولنیز نظره روزل کېږي . همدارنګه کورنۍ د خپلو ټولو غړو ننګه او ساتنه کوي، خواړه، کالي د زده کړې مصرف او د هغوی ټولې مادي اړتیاوې پوره کوي؛ د هغوی عاطفي اړتیاوې په علاقې، صمیمیت او مینې کولو سره پوره کوي. او کله چې د کومې ستونزې سره مخامخ شي لارښوونه او مرسته ورسره کوي. په دې مالي او عاطفي مرستو او څارنو کې هم ماشومان او هم ښځه او مېړه شاملېږي. باید په یاد ولرو چې ټول زموږ همزولي هلکان د خپلې کورنۍ سره ژوندنه کوي ډېرې پېښې کیدای شي د دا ډول مسئلود منځته راتلولامل وګرځي لدې کبله ممکنه ده چې له خپلوانو څخه او یا د ټولنې د نورو غړو له ډلې یو څوک د ده د مور او پلار ځای ونیسي په پایله کې، انسان یوازې نه پاتې کېږي او د هغه مادي او عاطفي اړتیاوې د نورو کسانو په وسیله پوره کېږي.

د لوست تکرار:(۱)

- انسان د زېږد له پیله کورنۍ ته اړتیالري؛
- ---
- ---
- ---
- ---
- ---

پوښتنې:

۱. انسان کورنۍ ته کومې اړتیاوې لري؟
۲. کورنۍ ستاسې کومې اړتیاوې پوره کوي؟
۳. مشران د کورنۍ لپاره کومې اړتیاوې لري؟
٤. کورنۍ کوم شیان ماشوما نوته ورښیي.

فعالیت:

تاسې ولوستل چې کورنۍ د بچیانو په وړاندې کومې دندې لري: ستاسې په أند بچیان د کورنۍ په وړاندې کومې دندې لري، پدې باره کې له خپلو همزولو سره خبرې وکړئ او پایله یې په ټولګي کې ولولئ!

(۱) ګرانو زده کوونکو: لدې وروسته د ښوونکي په مرسته لوست رالنډ کړئ په تش یا سپین ځای او یا خپله کتابچه کې یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه کولای شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو؟ (۱)

خبرې پرې وکړئ:

څرنګه چې د لوست له سرلیک څخه څرګندیږي. دا لوست د یوې بریالۍ کورنۍ په هکله دی. ستاسې په آند یوه بریالۍ کورنۍ بایدکومې ځانګړتیاوې ولري.پدې لوست او په راتلونکي لوست کې موږ د کورنۍ ځینې ځانګړتیاوې لولو:

د مسؤولیت (ذمه واري) احساس:

د دندې عملي کول د یوه ذمه وار کس ځانګړتیاده .کله چې یوه دنده یا چاره چاته سپارل کیږي، باید د هغه کار د سرته رسولو لپاره د ذمه وارۍ احساس ولري. دا احساس د دې سبب ګرځي چې هغه کس خپل کار په زړه سوي او علاقمندۍ سرته ورسوي.

هرومرو تاسې په وار وار لیدلي دي چې مور او پلار مو حتی د ستومانۍ، ناروغۍ او نورو ستونزو سره سره د خپلو بچیانود اړتیا د پوره کولو لپاره هڅه کوي. تاسې د هغوی د اولاد په توګه، پداسې شېبوکې د دوی په وړاندې څه احساس کوئ؟

صمیمیت، خلوص او مهرباني د کورنۍ هغه ځانګړتیاوې دي چې د کورنۍ غړي یو د بل په وړاندې د مسؤولیت احساس ته هڅوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

گډ ژوند (همکاري)

پوهېږو چې په هره کورنۍ کې څو کسان ژوند کوي. آیا ستاسې په کورنۍ کې یو کس ټولې چارې سرته رسوي او یا ټول غړي د کارونو په سرته رسولو کې برخه اخلي؟ که چېرته ټولې چارې یو کس سرته ورسوي له کوموستونزو سره به مخامخ شو؟ که چېرې د کورنۍ ټول غړي د چارو په سرته رسولو کې له یو بل سره مرسته وکړي، چارې په ښېړه سرته رسېږي او په ځینو غړو فشار نه راځي. که په داسې حال کې چېرته د یو بل سره مرسته ونشي یو شمېر بیکاره پاتې کېږي او یو شمېر باید زیاتې چارې سرته ورسوي. غوره کار داد ی چې که چېرته د کور کارونه د کورنۍ د غړو تر منځ ووېشل شي نو د کورنۍ ټول غړي به خپلې دندې وپیژني او یو له بل سره به مرسته او همکاري وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشوره:

خبرې پرې وکړئ

دانسان لپاره د بریالیتوب یوه لاره دا ده چې په چاروکې د نورو سره مشوره وکړي. أیاکېداي شي له هر چا سره مشوره وشي؟

له کوم چا سره چې مشوره کوئ، باید د کومو ځانګړتیاوو درلودونکي وي؟
مشوره کول د نورو د عقل او تجربې څخه ګټه اخیستنه ده. داسې کسان ډېر دي چې کولای شي په ژوند کې موږ ته مشوره راکړي؛ اما د کورنۍ غړي لومړني کسان دي چې باید له هغو سره مشوره وشي. د کورنۍ ماشومان که چېرې غواړي چې په لوست، لوبو او نورو داسې مسائلو کې تصمیم ونیسي باید د مور او پلار سره مشوره وکړي او د هغوی له لارښـووني څخه ګټه واخلي. همدارنګه پلار او مور کله چې غواړي کوم تصمیم ونیسي، باید د کورنۍ له غړو سره مشوره وکړي او د هغوی نظرواوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظم:

خبرې پرې وکړئ!

آیا داسې پېښ شویدي چې د کتاب، کتابچې اویا د جرابو دورکیدو په علت، مکتب یا کوم بل ځای ته ناوخته رسیدلي یې؟ د دې لپاره چې له داسې ستونزو سره مخ نه شو څه باید وکړو؟

کیداي شي لیدلي مووي چې ځینې کورونه ګډوډ او نا پاکه ښکاري. د دې ډول کورنۍ غړي په خپلوچاروکې نظم او یوه ښکاره کړنلاره نه لري. نظم د دې لامل ګرځي چې چارې په خپل وخت او په سمه توګه سرته ورسېږي. کله چې کارونه په سمه توګه سرته ونه رسېږي، د افرادو تر منځ ستونزې منځ ته راځي چې کېداي شي د هغوی قهراو غوسه را وپاروي او د هغو اړیکو ته زیان ورسوي. لدې کبله په یوه کورنۍ کې ټول غړي باید منظم وي او د خپلو کارونو لپاره باید یوه منظمه کړنلاره ولري. د دې کار لپاره لازمه ده چې هر څوک د خپلو چارو لپاره یوه منظمه کړنلاره ترتیب او تنظیم کړي، دا کړنلاره کیدای شي ورځنۍ، اونیزه او حتی میاشتنیاو له هغه نه پورته وي.

د لوست تکرار:

- --
- --
- --
- --
- --

پوښتنې:

۱.که چېرته مور په کورنۍ کې ذمه واري ونه منو له کومو ستونزو سره به مخامخ شو؟
۲.په کورنۍ کې ګډ ژوند او یو له بل سره مرسته څه ګټه لري؟ بیان یې کړئ!
۳.مشوره څه شی ده او د کورنۍ د چارو په ښه والي او سمون کې څه نقش لري؟

فعالیت:

خپلې کورنۍ ته ځیر شئ او وګورئ چې د ذمه وارۍ منڼه، مرسته، مشوره او نظم تر کومه حده ستاسې په کورنۍ کې شته، د هر یوه لپاره که په لوړه کچه ۱۰۰ نمرې په نظر کې ونیسو، تاسې به څو نمرې خپلې کورنۍ ته ورکړئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه کولی شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو؟ (۲)

خبرې پرې وکړئ!

په تېر شوي لوست کې مو د بریالۍ کورنۍ ځینې ځانګړتیاوې وپېژندلې، برسېره پرهغې د بریالۍ کورنۍ کومې ځانګړتیاوې پېژنئ؟

یود بل درناوی:

تاسې په کورنۍ کې څنګه چلند کوئ ؟ آیا پلار، مور او د کورنۍ نورو غړو ته درناوی کوئ؟ له هغونه د څه ډول چلندهیله لرئ؟ کله چې چاته درناوی کوو نو هر ومرو نور هم موږ ته درناوی کوي. په کورنۍ کې پلار، مور او اولادونه یو بل ته درناوی او احترام کوي. په هغې کورنۍ کې چې غړي یې یو بل ته درناوی کوي، ټول غړي یې د شخصیت او هوسایي احساس کوي. د داسې کورنۍ غړي مؤدبه ا و مهربانه وي او په ټولنه کې هم د نورو سره دوستانه چلند لري. د دې ډول کسانو شتون په ټولنه کې د دې ښکارندوی دی چې هغوی یوه ښه او بریالۍ کورنۍ لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نورو د نظریاتو زغمل:

پوهېږو چې د افرادو سلیقې (ذوق،غوښتنه) د یو بل سره توپیر لري که څه هم له یو ې کورنۍ څخه وي د بېلګې په توګه: ستاسې د علاقې وړ رنګ د هغه رنګ سره چې ستاسې ورور یا خور یې خوښوي، توپیر لري. ممکنه ده چې په نورو مسائلو کې هم د افرادو نظریات توپیر ولري. په یوه ښه کورنۍ کې هېڅکله د کورنۍ یو غړی پر نورو خپل نظریات نه تحمیلوي په خاصه توګه مور او پلار چې په کورنۍ کې تر نورو زیات واک اوصلاحیت لري هڅه کوي تر څو د خپلو اولادو نظریات واوري او که ناسم وي هغوي ته لارښوونه وکړي.دا امر د دې لامل ګرځي چې دا کورنۍ هم په ټولنه کې نورو او د نورو نظریاتو ته در ناوی وکړي. هر څومره چې د دې ډول انسانانو شمېر په ټولنه کې زیات وي، کولای شو چې یوه سوکاله او باثباته ټولنه ولرو.

خبرې پرې وکړئ!

د لاندې پوښتنو په باره کې یو له بل سره خبرې وکړئ!

۱.د خپلې کورنۍ د غړو د سر ښندنې څو نمونې بیان کړئ!

۲.تاسې تر اوسه د خپلې کورنۍ لپاره کومې سر ښندنې کړې دي؟

سرښندنه او له ځانه تېرېدنه (فداکاري):

سرښندنه د انسانانو له غوره اوښو صفتونو څخه ده. انسان له هر څه نه مخکې د خپلې کورنۍ لپاره سرښندنه کوي. د پلرونو او میندو چاروته که ځیرشئ، هغوي تل د خپلو اولادونو لپاره سرښندنه کوي. د بېلګې په توګه: هغه مور چې د شپې تر سهاره له خپل ماشوم څخه څارنه کوي او هغه ته شیدې ورکوي یا هغه پلار چې په ډېر زیار سره د خپلې کورنۍ د ژوند مصارف پوره کوي دا د هغه سرښندنه ده؛ په حقیقت کې کورنۍ ژوند د سرښندنې په پایلو ولاړ دی. د کورنۍ غړي هغه چلند او سلوک چې یو دبل سره یې لري هغه چلند د نورو سره هم لري؛ سر ښندنه په ژوند کې د زیات ارزښت وړ ده. انسان د خپلو هېوادوالو او همنوعانو لپاره هم باید سرښندنه او له ځانه تېرېدنه وکړي. هر انسان په هر ډول چې وي که د نورو لپاره سرښندنه وکړي خلک د هغوی درناوی کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوست تکرار:

- ---
- ---
- ---
- ---
- ---

پوښتنې:

۱. په کورنۍ کې یو بل ته درناوی څه گټه او اهمیت لري؟

که چېرې په کورنۍ کې خپل نظر په نورو وتپو، څه ستونزې به رامنځته شي؟

۲. آیا په ټولنه کې باید د نورو نظریات وزغمو؟

۳. ستاسې په آند سر ښندنه څه ته وایي؟ یو مثال راوړی.

فعالیت:

په یوه پاڼه کې توضیح ورکړئ چې تاسې په کورنۍ کې له ځانه د لویانو او کوچنیانو څنگه درناوی کوئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دویم څپرکي لنډیز

- انسان په کورنۍ کې پیدا کېږي او د عمر تر پایه په کورنۍ کې پاتې کېږي. انسان تل کورنۍ او دکورنۍ د غړو عاطفي او مالي ملاتړ ته اړتیا لري.
- مور په کورنۍ کې ډېر شیان زده کوو. هغه څوک چې په بېلا بېلو لاملونو د خپلې کورنۍ او مور و پلار څخه بې برخې دي، په بله کورنۍ کې ژوند کوي او د هغوی له مرستې او ملاتړ څخه ګټه اخلي.
- هغه کورنۍ په خپلو دندو کې بریالۍ ده چې له لاندنیو ځانګړتیاو څخه برخمنه وي:

چې د خپلو دندو په وړاندې د ذمه واري احساس وکړي. یو له بل سره مرسته وکړي، په چاروکې مشوره وکړي، په چاروکې منظم وي، یو بل ته درناوی وکړي او یو د بل نظریات وزغمي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم ځپرکی

ټولنیزې ډلې

- په دې ځپرکي کې لاندې درسونه لولئ:
- ډله څه شی ده؟
- دیو کس او ډلې متقابل اغېز.

د ځېرکي موخې

له زده کوونکو څخه هیله کېږي چې د دې ځېرکي تر لوستلو وروسته په لاندې موخو باندې بر لاسي شي.

- په دې باندې وپوهېږي چې انسان ټولنېزموجود دی؛
- په ډلو کې د خپل غړیتوب په ضرورت باندې وپوهېږي؛
- د ډلو،ډولونه و پېژني؛
- په ډلو کې د غړیتوب ګټې او زیانونه و پېژني؛
- په ډلو کې د فعالو غړو په توګه ګډون وکړی شي؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډله څه شی ده؟

پرتله یې کړئ او غور پرې وکړئ.

په مخکېنې څپرکي کې مو زده کړل چې کورنۍ لومړنۍ ټولنېزه ډله ده چې تاسې د هغه غړي یاست. خو د دې تر څنګ تاسې د نورو ډلو غړیتوب هم لرئ یا دا چې په را تلونکي کې په هغو کې غړیتوب ترلاسه کوئ. د بېلګې په توګه لکه د دوستانو، ټولګي، ښوونځي، ورزشي، هنري او وظیفوي ډلو کې. دغه ډلې یوه له بلې سره پرتله کړئ او د لاندې پوښتنو په هکله په ټولګي کې یو له بل سره خبرې پرې وکړئ.

۱. د یوې ډلې د غړیتوب شرطونه د بلې ډلې د غړیتوب د شرطونو سره څه ورته والی لري؟
۲. له دې غور او بررسۍ څخه څه پایله لاسته راوړئ؟

لکه څرنګه چې د مخه مو ولوستل، انسان نشي کولای چې یوازې ژوند وکړي. انسانان د تل لپاره یو بل ته اړتیا لري او په دې دلیل یو د بل سره تړلي دي او ټولنېزې ډلې منځته راوړي. ډلې په ټولنه کې د ځانګړو موخو او دندو په خاطر منځته راځي چې هر سړی د خپلو اړتیاوو د تر سره کولو په خاطر، د هغو څخه په ځینو کې خپل غړیتوب مني، د دې لپاره چې څو تنه وکړای شي چې یوه ډله جوړه کړي، لږ تر لږه دوه شرطونه باید موجود وي.

۱- ګډې ځانګړنې:

د هرې ډلې غړي باید ګډې ځانګړنې ولري. د بېلګې په توګه د کورنۍ د ډلې د غړو لپاره د فامیلي رابطې درلودل، د ټولګي د ډلې لپاره، ټولګیوالي، او په ورزشي ډله کې د یوه ټاکلي ورزش سره مینه او په هغه کې مهارت درلودل، شرط دي.

متقابل اړیکې:

د ډلې بل مهم شرط دا دی چې د هغه د غړو ترمنځ متقابلې اړیکې موجودې وي. د بېلګې په توګه د کورنۍ په ډله کې موږ د خپل پلار، مور، خور او ورور سره اړیکې لرو. یو له بل سره مرسته کوو، یو بل ته لارښوونه کوو، او د یو بل مختلفې اړ تیاوې پوره کوو.

د ټولګي په ډله کې موږ د نورو ټولګیوالو سره اړیکې لرو، دخپلو درسونو په هکله یو له بل سره خبرې اترې کوو، یو له بله سره مرسته کوو او یو له بله څخه لارښوونه غواړو. په ورزشي ډلو کې د ډلې د نورو غړو سره تمرین او مرسته کوو.

نو کله چې یو شمېر خلک د ګډو ځانګړنو په درلودلو سره په یوه ځای کې سره راغونډ شي او ګډ فعالیتونه سرته ورسوي او یو له بله سره نسبتاً ټېنګې اړیکې ولري، ډله تشکېلږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتله او ډلبندي يې کړئ!

په مخکنيو فعاليتونو کې چې تر سره مو کړل، څو ډلې مو يو له بله سره پرتله کړې او د هغوی تر منځ ورته والی او نېږدېوالی مو بيان کړل؟ اوس کوښښ وکړئ چې دغه ډلې د هغوی ترمنځ د توپيرونو پربنسټ په دوو يا څو ډلو ډلبندي کړئ او وروسته بيا د خپلې ډلبندۍ لپاره خپل دليل بيان کړئ.

د ډلبندۍ د ډولونو څخه يو يې هم په لومړني او دو يمې ډله باندې د ډلې وېشل دي. په دې ډلبندۍ کې څو معيارونه بايد په پام کې ونيسو:

۱.په لومړنيو ډلوکې د غړوشمېر معمولاً کم وي په داسې حال کې چې په دو يمې ډله کې د غړو شمېر اکثراً زيات وي.

۲.په لومړنيو ډلو کې خلك د خپلو غړو په خاطر د ډلې غړي کېږي، په داسې حال کې چې په دوه يمې ډلوکې خلك د ډول ډول اړتياوو د تر سره کولو لپاره د ډلې غړي کېږي.

۳.په لومړنيو ډلو کې اړيکې دوستانه او عاطفي وي ليکن په دو يمې ډله کې اړيکې رسمي او نسبتاً غير دوستانه وي. يا دوشوو ځانګړنو ته په پام لرلو سره، هغه ډلې لکه د کورنۍ او دوستانو ډلې د لومړنيو ډلو څخه او وظيفوي او ورزشي ډلې د دو يمې ډلې له جملې څخه شمېرل کېږي. د دې دوو ډلو ځانګړنې دراتلونکي مخ په جدول کې راغلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګړنه	لومړنۍ ډلې (د دوستانو ډلې)	دويمې ډلې (شغلي ډلې)
د غړوشمېر	د غړو شمېرېې لږ دی	د غړ و شمېرېې معمولاً زيات دی.
موخه	خلک د ډلې د غړو په خاطر د هغه غړي شويدي	د اړتياوو د پوره کولو او خدمتونو د تر سره کولو لپاره يې غړيتوب تر لاسه کړی وي
د اړيکو ډول	اړيکې يې و فادارانه ، دوستانه او عاطفي دي.	اړيکې نسبتاً رسمي او غير دوستانه دي

د لوست تکرار:

- --
- --
- --
- --
- --

پوښتنې:

۱. ډله څه شی ده؟
۲. موږ ولې ډله جوړوو؟
۳. په يوه ډله کې د غړيتوب لپاره کوم شرطونه لازم دي؟
٤. لومړنۍ او دو يمې ډلې توضيح کړئ.
٥. د کومو ځانګړنو پر بنسټ سره کولی شو چې ډلې په لومړنيو او دويمو ډلو باندې ووېشو؟

فعاليت:

يو له هغو ډلو څخه چې تاسې يې غړيتوب لرئ، تر غورلاندې ونيسئ او وېې ګورئ چې د لومړنيو ډلو ځانګړنې د هغه په باره کې صدق کوي او که ددو يمې ډلې ځانګړنې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو کس او ډلې متقابل آغیز

هر یوله تاسو څخه په زیاتو ډلو کې غړیتوب لرئ چې د کورنۍ، دوستۍ، علمي، ټولګي، ښوونځي، ورزشي او هنري ډلې له هغې جملې څخه دي. آیا تر اوسه پورې مو د هغه ډلوسره د اړیکو په هکله چې تاسې یې غړیتوب لرئ، فکر کړی دئ؟

په یو سړي باندې د ډلې آغیز:

فکر وکړئ او ځواب ورکړئ

تاسې په ډول ډول ډلو کې غړیتوب لرئ. د هغه اړیکو په هکله چې له هر یوه سره یې لرئ، فکر وکړئ او جدول د هغوی په باره کې د نورو جملو په لیکلو سره، بشپړ کړئ.

د ډلې نوم	پر یو کس باندې د ډلې اغېز
کورنۍ	موږ په کورنۍ کې له یوبل سره ګرمې او دوستانه اړیکې لرو
دوستان	موږ کله کله خپل د وزګارتیا وختونه له دوستانو سره تیروو.
ټولګي	ځینې درسي ستونزې د خپلو ټولګیوالو په مرسته حل کوو
ورزشي	د تر او تازه والي او روغتیا په خاطر د خپلې خوښې سره سم ورزش کوو
هنري	د دې هڅه کوو چې د خپلې خوښې په هنري چارو کې پوهه پیدا کړو.
مذهبي	د قرآن کریم د سم تلاوت لپاره د قرآن د زده کړې په غونډو کې ګډون.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورتني فعاليت له تر سره کولو څخه مودا ترلاسه کړل چې موږ د ډلو څخه د هرې يوې سره مختلفې اړيکې لرو او هغوی پر موږ باندې ډول ډول تاثيرات لري. کله، کله موږ ته د چار و د سرته رسولو لارې چارې را ښيي؛ ځنې وختونه له موږ څخه ملاتړکوي او کله بيا د دې لامل کېږي چې د ځينو کسانو سره د دوستی احساس وکړو او د ځينو نورو سره بيا مخالفت وکړو. کله زموږ لپاره د ښښتن تعالی او د ژوند د نړۍ زياتې پېژندنې لامل کېږي؛ کله ډېر نوي اطلاعات زموږ په واک کې را کوي؛ کله د هغه د تجربو څخه ګټه پورته کوو؛ کله موږ ته د سمې لارې د پيدا کولو په هکله لارښوونه کوي او کله د ټولنې په اداره کولو باندې تاثير لري. په حقيقت کې موږ د دغو ډلو سره ژوند کوو او زموږ په ژوندانه باندې د دغو ډلو د تاثيراتو څخه انکار کول د منلو وړنه دي.

ډله او ډله ييز ژوند د ټولومثبتو تاثيراتو سره سره چې په سړي باندې يې لري، کله، کله امکان لري چې منفي تاثيرات هم په ځان پسې ولري او د سړي ژوندانه ته د جدي ستونزو او زيان اړولو لامل وګرځي. کله کله هغه ډله چې موږ يې غړيتوب لرو، موږ د غير ديني ارزښتونو خواته وربولي؛کله کله د نورو د انتقاد په وړاندې قهرجن غبرګون ښکاره کوي؛ کله کله زموږ څخه د داسې کار سر ته رسول غواړي چې هغه سم نه وي، کله په ډله کې نيوکه او پوښتنه نه منل کېږي او له موږ څخه دا غوښتنه لري چې بې له کوم فکر کولو د ډلې له دستورونو څخه پيروي وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متاسفانه په ټولنه کې ځینې ډلې موجودې دي چې غلط او ناوړه کارونه کوي. د بېلګې په توګه ځینې زلمیان او نوي زلمیان چې ښه ندي روزل شوي، د دې په ځای چې په ښو او ګټورو کارونو باندې بوخت شي او د خپلې کورنۍ او ټولنې لپاره خدمت وکړي، نشو او د نشه یي توکو استعمال ته مخه کوي. دوی ډلې جوړوي د ډول ډول بد کار یو (انحرافاتو)، خطاګانو او ګناهونو لامل ګرځي. لکه څرنګه چې د پورتنیو مثالونو څخه څرګندېږي، په ډلو کې غړیتوب کیداشي چې پر موږ باندې هم مثبت أغېز ولري او هم منفي په همدې دلیل د تنکیو ځوانانواو ځوانانو لپاره د ډلې ټاکل ډېر مهم دي؛ ځکه چې په دې ټاکنه کې غولېدل او اشتباه کول کیدای شي چې د هغوی د ژوند د تګ لارې د تغییر او یا حتي د تباهي لامل وګرځي. ستاسې په نظر پدې ټاکنه کې د چا سره کولای شو چې مشوره وکړو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ډله باندې د يو کس آغېز:

فکر وکړئ او ځواب ورکړئ!

د هرې هغه ډلې په هکله چې تاسې يې غړيتوب لرئ، فکر وکړئ او لاندې جدول د هغو په هکله د نورو جملو په ليکلو سره بشپړ کړئ.

د ډلې نوم	د يو کس آغېز په ډله باندې
کورنۍ	د ستونزو سره د مخامخ کېدو په صورت کې دحل نوی لاره وړاندې کوو
دوستان	له دوستانو سره د صداقت او رښتينوالې ځخه کار اخلو.
ښوونځی	د ښو ونځی کتابتون ته کتاب ور هديه کول (سوغات ورکول)
ورزش	د ډله ييزو تمرينونو په غونډو کې په منظم ډول ګډون کوو.

د پورتني فعاليت د ترسره کېدو څخه مو زده کړل چې څرنګه يوه ډله په يو کس باندې اغېز اچوي، په همدې ترتيب يو کس هم په خپل وار سره کولی شي چې په يوه ډله باندې اغېز وکړي. د بېلګې په توګه، کله کله يو کس په يوه ډله کې د انسجام او زيات يو والي لامل ګرځي؛ کله کله له هغه څخه داسې ملاتړ کوي چې د ډلې يا ګروپ د زيات پايښت سبب کېږي؛ کله کله ديوې طرحې په وړاندې کېدو سره، د هغه د پر مختګ لامل کېږي؛ کله کله د ډلې لپا ره په ښه توګه موخې ته د رسېدو سبب کېږي. له دې کېبله ويلې شو چې د يوکس آغېز په ډله باندې هم لکه پر يو کس باندې د ډلې د آغېز غوندې دی چې له هغې څخه انکار کول د منلو وړنه وي.

د هغه ټولو مثبتو آغېزو سره، سره چې يو کس يې پر ډله باندې کولی شي، کله کله امکان لري چې منفي آغېزې هم ولري. د بېلګې په توګه يو کس کولی شي چې په خپله رايه باندې په ټينګار سره، د ډلې يووالي ته زيان ورسوي؛ يا د خپلو دندو په ترسره کولو کې په سستۍ کولو سره، د ډلې په کار کې د ځنډ راوستو سبب شي. که چېرې تاسې د هغه ډلې غړي وئ چې په هغه کې داسې سړي هم غړيتوب ولري، څه ډول غبرګون ښکاره کوئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوست تکرار:

١- --

٢- --

٤- --

٥- --

٦- --

پوښتنې:

١. ولې کله چې د یوې ډلې غړي کېږو، باید د هغه ډلې د غړو نظریې په پام کې ونیسو؟
٢. که چېرې د ډلو د نور وغړو نظریې زموږ سره مخالفې وي، موږ مجبور یو چې هغه ومنو او یا دا چې کومه بله لاره هم شته؟
٣. آیا په هره ډله کې غړیتوب گټور دی ؟ ولې؟
٤. ولې په هغه ډلو کې د غړیتوب ځخه ډډه وکړو کوم چې بد، بدکارونه تر سره کوي ؟
٥. که چېرې یو ناوړه سړی د ډلې لارښوونه ترلاسه کړي، پدې صورت کې څه باید وکړو؟

فعالیت:

د خپلو دوستانو ډله په نظر کې ونیسئ او غور وربانديې وکړئ چې:

١- تاسې په هغه کې څرنگه موقف لرئ؟
٢- د ډلې تصمیمونه د هغه د ټولو غړو د نظریو پر بنسټ نیول کېږي او یا دا چې یو یا دوه کسه زیات له خپل صلاحیت او اختیار ځخه کار اخلي؟
٣- آیا تاسو د غه ډله د خپل ځان لپاره گټوره بولی؟ ولې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځپرکي لنډيز

- انسان ټولنيز موجود دی. هر سړی د خپلو اړتياو د ترسره کولو په خاطر، په مختلفو ډلو کې غړيتوب ترلاسه کوي.
- کله چې يو شمېر خلک د ګډو ځانګړنو په درلودلو سره په يوه ځای کې سره را غونډ شي، ګډ فعاليتونه سرته ورسوي او نسبتاً يو له بله سره ټينګې متقابلې اړيکې ولري، ډله ترې جوړېږي.
- که چېرې د ډلو د غړو شمېر لږ وي او د دوي ترمنځ اړيکې دوستانه وي، دغې ډلې ته لومړنۍ ډله ويل کيږي خو که چېرې د ډلې د غړوشمېر زيات وي او اړيکې يې رسمي غوندې وي، نو دويمې ډله ورته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم څپرکی

په افغانستان کې د ژوند ډولونه

پدې څپرکي کې لاندې لوستونه لولئ:

- کوچيان څه ډول ژوند کوي؟
- د کليو او سېدونکي څه ډول ژوند کوي؟
- په افغانستان کې ښاري ژوند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څپرکي موخې

له زده کوونکو څخه توقع کېږي چې د دې څپرکي ترلوستلو وروسته په دې لاندې موخو باندې برلاسي شي.

- د کوچیانو او دهغوي د ژوند کولو د طریقې سره آشنایي پیدا کړي.
- د کوچیتوب د ژوندانه ستونزې و پېژني.
- د کلیو د اوسیدونکو د ژوندانه او ژوند کولو د څرنګوالي سره أشناشي.
- د کلیوالي ژوند ښېګنې او ستونزې و پېژني.
- د ښاري ژوندانه سره أشناشي.
- د خپل هېواد د ښارونو ستونزې و پېژني.

کوچیان څرنګه ژوند کوي؟

خبرې پرې وکړئ!

لاندې پوښتنې په ځیر سره ولولئ او په هلکه یې خبرې وکړئ!

۱- تراوسه پورې مو د کوچیانو کېږدۍ لیدلې ده؟

۲- ستاسې په نظر کوچیان ولې له یوه ځای څخه بل ځای ته کډه کوي؟

۳- د کوچیانو کسب او کار څه شی دی؟

زموږ یو شمېر خلک د طبیعت په أزاده هوا کې د غرونو او دښتو په لمنو کې ژوند کوي. هغوی په کېږدیو کې اوسېږي. کېږدۍ هغه خېمې ته وایي چې دوزودوږغنو څخه جوړېږي. کوچیان مالدار دي او ډول ډول کورني څاروي لکه: مېږې، وزې، اوښان، او خره، ساتي.هغوی د خپلو څارویو د ساتنې په خاطر په څرځایونو پسې له یوه ځای څخه بل ځای ته ځي.کوچیان د کال په مختلفو فصلونو کې له تودو سیمو څخه سړو سیموته او د هغې بر عکس له سړو سیمو څخه تودو سیموته درومي. دکوچیانو په کورنیو کې، معمولاً زیات شمېر خلک ژوند کوي. د کوچیانو د کورنیو غړي په معمول ډول عبارت وي له: ښځه، مېړه، لوڼې، زامن، نیکه، نیا، نږیندې، لمسیان، تریندي او ترونه او احتمالاً عمه ګانې(ترورګانې) او کاکا ګان. د کورنۍ ټول غړي یو له بل سره په کارونو کې مرسته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کېږدۍ د ننه کارونه په ښځو پورې اړه لري. د کېږدۍ د باندې کارونه د نارینه و په غاړه وي. د کېږدۍ د ننه او د باندې کارونه د کورنۍ د غړو تر منځ وېشل شوي دي او هر څوک خپله دنده سرته رسوي؛ د معمول سره سم د کوچنیانو ساتنه، د څارویو د شیدو لوښل، د څارویو د محصولاتو برابرول، اخلی پخلی، د کالیو او لوښو مینځل، د کېږدۍ د ننه او شاوخوا جار وکول او پاکول او د اوبورا وړل له ویالو او یا چینو څخه د ښځودنده ده. خو د دې ترڅنګ ښځې او جینکیانې(نجونې) د لرګیو په را ټولولو، د شیانو په بارولو او د کېږدیو په درولو کې هم مرسته کوي. د کوچیانو نارینه دغه لاندې چارې سرته رسوي.

د څارویو څرول او د هغوی پلورل، او پېرودل، د غلو څخه د خپلو کېږدیو ساتنه، د لرګیو راټولول او د حیواني محصلاتو او وړیو خرڅول.

کوچیان خپلې کېږدۍ یو بل ته نیږدې او په داسې ځایونو کې چې اوبو ته نږدې وي، دروي. دوي نسبتاً د لږ وخت لپاره په یوه ځای کې اوسېږي او کله چې د دوي کېږدیوته نږدې څرځایونه خلاص شي، له دې ځایه کوچ کوي او په بل ځای کې کېږدۍ دروي. دوي معمولاً د کلیوالو د آبادیو او کروندو څخه لیرې خپلې کېږدۍ دروي چې د دوی څاروي د بزګرانو کښتونو ته زیان ونه رسوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غور پرې وکړئ!

لاندې پو ښتنې ولولئ او خبرې پرې وکړئ!

۱.کوچیان کومې ځانګړې ستونزې لري؟

۲.د هرې ستونزې لپاره کومه د حل لاره پیشنهادوئ؟

د کوچیانو ستونزې.

کوچیان د طبیعت په لمن کې ژوند کوي او تل د أزادې هوا او د طبیعت د ښکلومنظرو څخه خونداخلي. د دې سره سره هغوی په خپل ژوندانه کې د ډېرو زیاتو ستونزو سره مخامخ دي چې ځینې ډېرې مهمې یې دلته لولو:

زده کړه:

په دې دلیل چې کوچیان تل د حرکت او ځای بدلولو په حال کې وي، زیاتره یې ښوونځي نه لري او اولادونه یې د سواد له نعمت څخه بې برخې پاتې کېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

روغتیا او در ملنه:

کوچیان د روغتیايي او در ملنې د امکاناتو د کمښت څخه سخت زوريږي. هغوی کوم ګرځنده کلینک چې د دوي سره د لارې مل وي، نه لري. په دې دلیل چې هغوی اکثراً د ښار او کلیو څخه لرې خیمې وهي. په ډېرې سختی سره کولی شي چې د ښاراو کلیو د روغتیايي کلینکونو څخه ګټه واخلي.

وچکالی او دوښو کمښت:

کوچیان دوښواو څر ځایونو په لټه کې له یوه ځای څخه بل ځای ته کډه کوي او له دې لارې څخه خپل څاروي روزي او خپل ژوند ترسره کوي. په هغو کالونو کې چې وربښت زیات او واښه پريیمانه وي، د دوي کار او ژوند برابر وي. خو په هغه کالونو کې چې وربښت لږوي دوی د خپلو څارویو د مړیدو په خاطر له زیاتو ستونزو سره مخامخ کېږي. په وچکالی کې د دې ویره شته چې د هغوي څاروي له لوږې څخه مړه شي چې پدې صورت کې هغوي ته نه جبرانیدونکي زیانونه رسیږي.

د لوست تکرار:

- --
- --
- --
- --
- --
- --

پوښتنې:

١. ولې کوچیان په دښتو کې ژوند کوي؟
٢. د کوچي کورنی دغرو تر منځ د کار وېش څرنګه دئ؟
٣. کوچیان خپلې کېږدۍ چېرې او څه ډول دروي؟
٤. د کوچیانو د زده کړې ستونزې بیان کړئ!
٥. د کوچیانو روغتیايي ستونزې بیان کړئ!
٦. په وچکالیو کې د کوچیانو ستونزې بیان کړئ!

فعالیت:

د کورنی د لویانو په مرسته د کوچاني ژوند ښېګڼې او ستونزې د کاغذ په یوه مخ کې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کليو خلک څرنګه ژوند کوي؟

پرتله يې کړئ!

په مخکېني لوست کې مو ولوستل چې کوچيان څرنګه ژوند کوي. اوس دکلي انځورته ځيرشئ او لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!

۱.د کليو د کورونو او د کوچيانو د کېږديو ترمنځ توپيرونه او ورته والي بيان کړئ!

۲.د کليو او سيدونکي په کومو کارونو بوخت دي او له دې پلوه د کوچيانو سره څه توپيرونه او ورته والي لري؟

د کليو کورونه:

زموږ د هېواد يو زيات شمېر خلک په کليو کې اوسېږي. کلی د ښار څخه کوچنی وي او دوګړو شمېرېې هم لږ وي. په زياتره کليو کې، کورونه يو بل ته نږدې جوړېږي. خو په ځينو هغو کليو کې چې په دروکې پراته وي، کورونه يو له بل څخه لږ څه لرې وي. د کليو اوسيدونکي په ساده کورونو کې ژوند کوي چې زياتره يې د تېږو اوخټو څخه جوړېږي. د کليو په شاوخواکې، باغونه او کرنېزې ځمکې وي چې د کليو اوسيدونکي په هغو کې سبزي،غنم او حبوبات کري او نيالګي يکې کېښوي. د کليو اوسيدونکي د کرنې، باغدارۍ او مالدارۍ له محصولاتو څخه د خپلو خوراکي، اغوستني او د سونګ د موادو د اړتياوو په پوره کولو او د ونو د لرګيو څخه د کورونو په جوړولو او تودولو کې کار اخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ:

کورنۍ په کلي کې ډېر اهمیت لري، کورنۍ سوچه د مینې او مهربانۍ ځای دی چې په هغه کې ښځه، مېړه، لونې، زامن. نیا، نیکه او احتمالاً نور خپلوان یو ځای سره اوسېږي.
په معمولي ډول په کلیوالو کورنیو کې د غړو شمېر زیات وي. د کورنیو غړي په تصمیم نیولو کې یو له بله سره مشوره کوي او د کور د ننه او د باندې چارو کې یو له بله سره مرسته کوي.

په کلي کې د خلکو ترمنځ اړیکې:

د کلیو خلک یو له بله سره ډېرې تودې او د مهربانۍ اړیکې لري. ټول خلک یو بل سره پېژني او د یو بل د کورنیو د غړو او ژوندانه د وضعیت څخه خبروي. د کلي خلک مېلمه د خدای (ج) دوست ګڼي او همدا وجه ده چې ډېر مېلمه پال دي او د خپل مېلمه لپاره ډېر په زړه پورې خواړه برابر وي. دوی دیو او بل په غم او ښادۍ کې سره شریک دي. کلیوال د یو او بل په ودونو کې ګډون کوي. زوم او ناوې ته سوغاتونه ورکوي. په جشنونو او د اختر په ورځو کې یو دبل لیدو او اختر مبارکۍ ته ورځي او د کورنۍ د مشر درنا وی کوي. دوی د کوچنیانو قدر کوي او خوشالوي یې. په غم او مشکلاتو کې سره شریک دي او تر هغه ځایه پورې چې امکان ولري د هغه چا سره چې مشکلات ولري، مرسته کوي.

غور وربانديې وکړئ!

۱. خلک په کلیو کې په څه چارو بوخت دي؟
۲. د کلي ژوند د ښاري او کوچیانې ژوند په نسبت څه ښېګڼې لري؟
۳. د کلي خلک څه ستونزې لري؟

کار او شغل:

د کلي خلک زیاتره د کرنې، باغدارۍ او مالدارۍ په چارو کې بوخت وي. هغوی د غنمو، وریشو، جوارو، باقلیو او د هغو په څېر نورو په کرلو سره خپلې خوراکي اړتیاوې پوره کوي. د نیالګیو په کینولو، باغدارۍ او په بازارکې د هغوی د محصولاتو د خرڅولو پواسطه خپلې نورې مالي نیمګړتیاوې پوره کوي. د ډول ډول ځارویو په روزلو سره، د هغوی د شیدو او وړیو څخه ګټه ترلاسه کوي. خپل اضافي تولیدات بازارته وړي او خرڅوي یې. زموږ په کلیو کې خلک د کرنې او مالدارۍ په چاروسربېره ځینې نور کارونه هم کوي. د کلیو د ډېرو مهمو تولیداتو څخه ځینې یې له غالی، ټغر، سطرنجي، جوال، برستن، جرابو، دستکشو، جاکټ، خولۍ، کوښو، څپلۍ، ژۍ، او ډول ډول د لرګیو د لوښو څخه عبارت دي. د کلي هلکان او نجونې د دود او دستور سره سم همغه د خپل مور او پلار کسب تعقیبوی او له کوچنیواله څخه یې د هغوی تر نظر لاندې زده کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګډ کارونه او حشر:

په کلي کې ځينې کارونه په ډله ييزه توګه ترسره کېږي، خلك د اوبو د بندونو، پلونو او لارو جوړول، د ويالو او کاريزونو پاکول، د کرنې د حاصلاتو لوکول، په ژمي کې د لارو څخه د واورې پاکول او د دې په څېر نور کارونه په ډله ييزه توګه سرته رسوي. دغه ډول کارونه د کلي خلکو لپاره يو ډول تفريح هم شمېرل کېږي. ځکه چې هغوی د کارکولو په وخت کې بدلې وايي او خوشالي کوي.

وزګار وختونه:

د کلي خلك د وزګار تيا او بيکارۍ وختونه يود بل ترڅنګ تېروي. هغوی کله چې وخت پيدا کړي يو د بل کره ځي او مجلسونه سره کوي. د زړه خواله سره کوي او يو د بل ستونزې او مشکلات سره بيانوي. د يو بل د خوږو او ترخو خاطرو څخه سره خبرېږي. ځوانان او تنکي ځوانان ډېر څه د وزګارتيا په وخت کې له لوبانو څخه زده کوي.

د کلي د خلکو ستونزې:

د دې سره سره چې د کلي ژوند ډېر خوندونه او ښېګڼې لري چې په ښاري او کوچاني ژوند کې نشته خو ځينې ستونزې هم لري چې ځينې يې په لاندې ډول لولو:

روغتيا:

زموږ زياتره کلي چې د ښارڅخه لرې پراته دي، د روغتيا او درملنې د امکاناتو د کمښت سره مخامخ دي. ځينې وختونه ديوې ډېرې عادي او ساده ناروغۍ په خاطر د زياتو ستونزو سره مخامخ کېږي. له نيکه مرغه د عامې روغتيا وزارت د هڅو له برکته په دې وروستيو کلونو کې دغه ستونزه لږه کمه شوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونځي او زده کړه:

د دې سره سره چې د پوهنې وزارت دهېواد په ډېرو لرې کليو کې هم ښوونځي جوړکړي دي او د زده کړې خدمتونه وړاندې کوي؛ خو بيا هم د افسوس ځای دئ چې زموږ په ځينو کليو کې تر اوسه پورې هم ښوونځي نشته، يا ښوونځي ښوونکي او پوره کتابونه، نه لري.

د ځمکې، اوبو او د کرنې د وسايلو کموالئ:

لکه څرنګه چې د مخه ووېل شول، کليوال زياتره د کرنې په چارو کې بوخت دي؛ خو د افسوس خبره داده چې زموږ زيات شمېر بزګران يا کمې ځمکې په واک کې لري، او يا پوره اوبه نه لري. که چېرې ځمکه او اوبه هم ولري، د کرنې پر مختللي وسايل يې په واک کې نه وي . له همدې کبله ده چې، هغوي د هغه زيار او زحمت په نسبت چې وباسي يې،لږ محصول تر لاسه کوي.

پېښې او طبيعي آفتونه:

زموږ بزګران د پېښو او طبيعي أفتونو لکه: زلزله، نېز(سيل) طوفان او باد په وړاندې ډېرکمزوري دي. او دافسوس خبره داده چې هېڅ داسې ځای نشته چې هغوی د دې ډول زيانونو په مقابل کې بيمه کړي.

ماينونه:

په تېروکالونو کې زموږ په هېواد کې جنګ جګړې رواني وې. هغه ماينونه چې د هغې زمانې څخه پاتې شويدي تر اوسه پورې خلک ګواښوي. د مين پاکۍ موسسويه ډېر زيات زيار او زحمت ايستلو سره زياتې سيمې په ځانګړې ډول ښاري سيمې له ماينونو څخه پاکې کړيدي خو په ځينو کليوالي او د لارو شاوخوا سيمو کې تر اوسه پورې هم ماينونه شته چې د سيمې د اوسيدونکو او لارويو لپاره خطر ناک دي. هغه ځايونه چې په سره رنګ په نښه شوي دي، خطر ناک دي او خلک بايد له هغو ځايونو څخه لرې واوسي.

دلوست تکرار:

- ---
- ---
- ---
- ---
- ---

پوښتنې:

۱- دکليوالو دګټې لاس ته راوړلو لار څه شئ ده؟

۲-که چېرې دکليوالو څخه يو څوک زيانمن شي، نور خلک د هغه سره څرنګه برخورد کوی؟

۳-دکلی حاصلات په کوم ځای کې مصرفېږي؟

٤-د څو هغو کارونو نومونه واخلئ چې په کلي کې په ډله ييزه توګه ترسره کېږي.

۵-دکلی د خلکو ستونزې ووايئ!

فعاليت:

دکليوالو د ستونزو څخه يوه يې په پام کې ونيسی او دهغې لپاره په يوه مخ کې د حل لاره پيشنهادکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغانستان کې ښاري ژوند

پرتله یې کړئ:

په مخکښني لوست کې مو کلیوالي ژوند و لوست. اوس د ښار تصویر ته ځیر شئ او پوښتنوته ځوابونه ووایئ!

۱-د ښار او کلي تر منځ کوم توپیرونه او ورته والي وینئ؟

۲-تاسې په کوم یوه کې ژوند کول غوره ګڼئ؟ ولې؟

په تېرو لوستونو کې په افغانستان کې د کوچیاني او کلیوالي ژوند د طریقو سره آشنا شو. د ژوند بله طریقه، د ښاري ژوند طریقه ده. ښارهغه ځاي دی چېرې چې یوزیات شمېر خلك یو دبل ترڅنګ استوګنه کوي. او زیاتره په اداري ،سوداګریزو او صنعتي چارو کې بوخت دي. په ښارونو کې کورونه یو بل ته نیږدې او د ښاري نقشې پر بنسټ جوړېږي. د ښاري کورونو په جوړولو کې د دغو موادولکه: پخې خښتې، اوسپنې، سیمنټو، قیرو او داسې نورو څخه کار اخیستل کېږي. له دې کبله په ښارونو کې زیاتره کورونه په پاخه ډول جوړ شوي دي. زموږ په ښارونو کې ممکن داسې کورونه وي چې داومو خښتو څخه جوړشوي وي چې دغه کورونه د ښارجوړولو اصولوته له پاملرنې پرته جوړشوي دي.

کورنی:

د ښاري کورنیو د غړو شمېر د معمول سره سم د کلیوالي او کوچیاني کورنیو څخه لږ وي، ځکه په ښاري کورنیو کې زیاتره ځوان اولادونه کله چې واده وکړي، له خپل پلار او مور څخه جلا کېږي او ځانته مستقله کورنی جوړوي. له بله پلوه، ښاري کورنی د کلیوالي کورنی په نسبت لږ اولادونه لري. په ښاری کورنیو کې د معمول سره سم هم ښځه او هم مېړه د کور بهر کارکوي او د کور په چارو کې یو د بل سره مرسته کوي. پلار او مور هڅه کوي چې خپلو اولادونو ته د ژوند و سایل او د زده کړې مناسب شرایط برابر کړي.

د کورنی اولادونه هم د خپل مور او پلار درناوی کوي او هڅه کوي چې له هغو وسایلو څخه چې مور او پلار یې ورته برابر کړي دي په ښه توګه ګټه واخلي او د هغوي د زیار او زحمت څخه په عمل کې مننه وکړي.

شغل او کار:

لکه څرنګه چې متوجه شوی یاست د کوچي، کليوالي او ښاري خلکو شغل او کار تر ډېرې اندازې پورې يوله بله څخه تو پير لري. ښاريان زياتره په اداري، سوداګريزو او صنعتي چارو بوخت دي؛ څنګه چې د دولتي او غير دولتي ادارو مرکزونه، سوداګريز مرکزونه او صنعتي کار ځايونه عموماً په ښار او دهغه په څنډوکې پراته دي او دښار اوسيدونکي د خپل کار سره په دغو مرکزونو کې خپل ژوند کوي. کار په ادارو او کارخانو کې د ټاکلي وخت په دننه کې تر سره کېږي او کارګران او کارمندان بايد د ټاکلي وخت په پيل کې خپلې دندې ته راشي او په ټاکلي وخت بېرته ولاړشي. خلك د جمعې په ورځو او رسمي رخصتيو کې کارنه کوي.

ټولنيز اړيکې:

سره د دې چې په ښار کې هر سړی د ډېرو خلکو سره سروکار لري، خو د زياترو سره يې ګرمې او دوستانه اړيکې نه لري؛ بلکې يوازې د يو لږ شمېر هغو کسانوسره چې د کورنۍ غړي او يا نېږدې دوستان يې وي، دوستانه او د مهربانۍ اړيکې ټينګوي. خلك په کار ځايونو ،استوګنځيو، کوڅو او داسې نورو ځايونو کې يو له بله سره اړيکې ټينګوي خو دغه ډول اړيکې معمولاً د دوي تر منځ د پايدارو اړيکو لامل نه ګرځي. ځکه چې هغوی د لږې مو دې لپاره د خپلو ډول، ډول اقتصادي، سياسي او يا اداري اړتياوو دلرې کولو په خاطر سره يو ځای شويدي او کله يې چې اړتياوې پوره شوې، خپلې اړيکې قطع کوي.

خبرې پرې وکړئ:

لاندې پوښتنې په ځير سره ولولئ او په هکله يې سره وغږېږئ.

۱-ستاسې په نظر په ښار کې ژوند کول، کومې ستونزې لري؟

۲-تاسې د هغو لپاره کومې د حل لارې پيشنهادوئ؟

زموږ د ښارونو ستونزې:

د نړۍ ښارونه داسې امکانات لري چې ښاردکليو څخه متفاوت او بيلولی شي. که څه هم ټول ښارونه خپلې ځانګړې ستونزې لري، خو زموږ ښارونه د تېرو څو کلونو جګړو په خاطر د خپلو خاصو او ځانګړو ستونزو سره مخامخ دي چې د ډېرو مهمو څخه ځينې يې دا دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- برېښنا:

برېښنا په نننۍ نړۍ کې د ښار له ډېرو مهمو اړتیا وو څخه ده؛ ځکه چې د نوی ژوند زیاتره وسایل د برېښنا په واسط کارکوي. په تاسف سره چې د برېښنا کموالي او یا نشتوالی اوس زموږ د ښارونو د اساسي ستونزو څخه شمېرل کېږي.

۲- اوبه

نننې ښارونه د اوبو د تهیه کولو او د وېشلوله پر مختللیو سیستمونو څخه برخمن دي. لیکن په تاسف سره چې زموږ ښارونه د اوبو رسولو فعال سیستم نه لري. د افغانستان د ښارونو اکثر خلک له هغو ځاګانو څخه چې ډېر ژورنه دي او په خپلو کورونو کې یې کېندي، ګټه اخلي په داسې حال کې چې د دغو ځاګانو اوبه غیر صحي دي او دخلکو د روغتیا لپاره ضرر لري.

۳- د خځلو او چټلیو مخنیوی:

پوهېږو چې په ښار کې زیات شمېر خلک ژوند کوي. د دې شمېر خلکو د خځلو او ناپاکیو لیرې کول و سایلو، کارګرانو او ښه مدیریت (اداري) ته اړتیا لري. پرته له دې به دغه خځلې، ښارونه په یوه بوی ناک او چټل ځای باندې بدل کړي. په تاسف سره چې زموږ ښار والی له دې امکاناتو او مناسب مدیریت څخه بې برخې دي. او له همدې کبله ښارونه ډېر کثیف او چټل شوي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

- **هوا**:

د ښارونو هوا د زياتو نقليه وسايطو او كارخانو له كبله چې د ښار په د ننه او يا د هغه په څنډوكې فعاليت كوي، ډېره ككړه وي؛ ليكن زموږ ښارونه له دې كبله چې خاوريجن دي، اكثر سړكونه او كوڅې يې د خاورو په دوړوهم ككړې دي.

۵- د اوسيدونكو زياتوالى:

په ښارونو كې زيات شمېر وګړي ژوند كوي. د خلكو ډېروالى د ښاراو سړكونو د ګڼې ګونې لامل ګرځي. همدارنګه كله چې د ښار جمعيت ډېر زيات شي، د كورونو د كموالي او ګرانښت لامل هم ګرځي. په تاسف سره چې زموږ يو زيات شمېر ښارونه د جمعيت د زياتوالي او د كورنو د كمښت سره مخامخ دي.

د لوست تكرار:

- --
- --
- --
- --
- --
- --

پوښتنې:

۱- ښارڅه ډول ځاى دئ؟

۲- ښاري كورنى د كليوالي كورنيو سره كوم توپيرونه لري؟

۳- د ښاريانو درآمد (عايد) له كومو لارو څخه تر لاسه كېږي؟

٤- په ښاركې ټولنيزې اړيكې څرنګه دي؟

۵- د افغانستان د ښارونو د ستونزو څخه، درې يې بيان كړئ.

فعاليت:

د كورنى د لويانو سره مشوره وكړئ او له هغې وروسته په يوه مخ كې وليكئ چې ښارى ژوند څه خوندونه او نيمګړتياوې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څلورم څپرکي لنډیز:

- کوچیان د غرونو او دښتو په لمنو کې ژوند کوي.
- هغوی زیاتره مالدار دي او په مختلفو فصلونو کې د څرځایونو په لټه کې له یوه ځای څخه بل ځای ته کوچیږي.
- کوچیان د زده کړې او روغتیا په برخه کې پوره ستونزې لري.زموږ د هېواد د جمعیت عمده برخه کلیوال جوړوي.
- د کلیوالو اصلی دنده کرنه ده. هغوی مالداري او لاسي کارونه هم کوي. کلیوال یو له بله سره ګرمې او دوستانه اړیکې لري او په کارونو کې یو له بله سره مرسته کوي.
- کلیوال هم خپلې خاصې او ځانګړې ستونزې لري چې زده کړه،د ځمکې کموالی،وچکالي او طبیعي پېښې یې ډېرې مهمې ګڼل کیږي.
- زموږ یو شمېر خلک په ښارونو کې او سیږي.
- ښاري کورنۍ نسبتاً وړې وي.
- ښاریان زیاتره په اداري او صنعتي چارو کې بوخت وي.
- هغه خلک چې په ښارونو کې اوسېږي اړیکې یې یو د بله سره ډېرې رسمي وي.
- زموږ ښارونه د ستونزو سره مخ دي چې ډېرې مهمې یې: د برښنا د کموالي، د اوبو د کموالي، د خځلو د مخنیوي، د هواککړتیا او د جمعیت د زیاتوالي څخه عبارت دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library